

Velka voi tasata arkea, mutta myös voimistaa kriisejä

Suomen talous, Rahoitusvakaus | 12.08.2026 | Juho Nyholm

KIRJOITTAJA

Juho Nyholm
Ekonomisti

Kotitalouksien velkaantuminen voi tasapainottaa kulutusta elinkaaren ja suhdannevaihteluiden yli. Nopea velan kasvu voi kuitenkin olla merkki finanssikriisien riskien kasvusta ja heikentää tulevaa talouskasvua. Luottoehtojen löystyminen sekä asuntojen hintojen nousu voivat viitata kasvaviin taloudellisiin riskeihin.

Lue tekoälyn avulla luotu tiivistelmä

- Kotitalouksien velkaantuminen voi tasapainottaa kulutusta elinkaaren ja suhdannevaihteluiden yli, mutta tutkimus osoittaa, että nopea velan kasvu voi varoittaa finanssikriisien riskistä ja heikentää tulevaa talouskasvua. Erityisesti löyhät luottoehdot ja nousevat asuntojen hinnat voivat ennakoida kriisejä.
- Velan suhdanteita voimistava vaikutus perustuu usein asuntojen vakuusarvon nousuun ja luottorajoitteiden kevenemiseen noususuhdanteessa, mikä lisää lainanottoa; laskusuhdanteessa luottoehdot kiristyvät ja kotitaloudet säästävät, mikä jyrkentää laskua.
- Kansainvälisten vertailujen tekemistä vaikeuttaa muun muassa sääntely-ympäristöjen erot. Kotitalouksien velan ja suhdannevaihteluiden yhteyden parempaa ymmärtämistä auttaisi myös tarkempi kotitalouskohtainen tieto niiden kyvystä sopeutua laskusuhdanteisiin säästöjen ja tulojen avulla.

Suomen Pankin tuore [keskustelunaloite](#) kokoaa yhteen uutta tutkimuskirjallisuutta muun muassa kotitalouksien velan yhteydestä rahoitusvakauteen ja talouden suhdannevaihteluihin.

Velan avulla kotitaloudet voivat tasata kulutustaan yli elinkaaren ja suhdannevaihteluiden.

Opintolainalla lisätään kulutusmahdollisuuksia urapolun alkuvaiheessa, kun taas säästäminen ja velan takaisinmaksu alkavat tulotason noustessa. Velkaa ottamalla kotitaloudet voivat rahoittaa myös isoja hankintoja ja investointeja, kuten asuntoja, mikä tukee talouskasvua.

Tutkimuskirjallisuudessa on kuitenkin havaittu, että etenkin kotitalouksien velan nopea kasvu on yhteydessä finanssikriisien todennäköisyyden kasvuun ja ennakoi heikompa talouskasvua tulevaisuudessa. Aineistojen tarkentuessa myös tulokset ovat tarkentuneet. Uudemmat tulokset osoittavat, että velan nopea kasvu yhdistettynä löyhempiin luotonmyöntöehtoihin tai nouseviin asuntojen hintoihin ennustavat finanssikriisejä vieläkin paremmin.

Yhdysvaltain subprime-kriisin (2007–2008) jälkeen ilmestyneessä tutkimuksessa on havaittu, että yksityisen kulutuksen lasku oli Yhdysvalloissa kriisivuosina voimakkainta alueilla, joissa asuntojen hinnat olivat nousseet voimakkaimmin ja velkaantuminen oli ollut nopeinta ennen talouskriisiä. Velkaantuneisuuden kasvu selittyi osin korkean luottoriskin subprime-asiakkaiden luottojen kasvulla. Näihin lainoihin liittyvä luottoriski toteutui laskusuhdanteen alettua.

Mekanismeja velan suhdanteita voimistavan vaikutuksen taustalla

Tutkimuskirjallisuudessa on esitetty mekanismeja, jotka selittävät velanoton suhdanteita jyrkentävän vaikutuksen. Noususuhdanteessa asuntojen vakuusarvojen nousu ja mahdollisesti keventyneet luottoehdot kannustavat asuntovelan ottoon, mikä puolestaan lisää asuntojen kysyntää ja kiihdyttää vakuusarvojen nousua entisestään. Näin voi saada alkunsa kierre, jossa luottorajoitteet kevenevät ja kotitalouksien lainat kasvavat entisestään.

Suhdanteen kääntyessä, vakuusarvojen pienentyessä ja luottoehtojen kiristyessä luottorajoitteet pakottavat kotitaloudet säästämään ja vähentämään velkataakkaansa, mikä syventää laskusuhdannetta. Kotitalouksien säästämishalukkuutta ja velan maksua voivat ruokkia myös varovaisuus ja halu pitää oma velkaantuneisuus aisoissa.

Taloudellisten mallien ja empiiristen havaintojen välissä vielä aukkoja

Velkaantumisen ja rahoituskriisien todennäköisyyden välille osoitettu tilastollinen yhteys ei välttämättä kerro syy-seuraussuhteesta. Sen identifioimista vaikeuttaa finanssikriisien harvinaisuus ja samanaikaisuus eri maissa, mikä tekee koeasetelmien löytämisestä vaikeaa. Teoreettisesta kirjallisuudesta löytyy malleja kuvaamaan velkaantuneisuuden laskusuhdanteita jyrkentävän vaikutuksen, mutta mallit eivät täysin selitä subprime-kriisin kaltaisia talouden laajoja ja erittäin syviä häiriöitä, jotka usein ovat seurausta monen eri haavoittuvuuden ja laukaisevan tekijän yhteisvaikutuksesta.

Kotitalouksien velan ja suhdannevaihteluiden välisen yhteyden taustalla on myös

kotitalouskohtaisia tekijöitä sekä toiminta- ja sääntely-ympäristöön liittyviä eroja, jotka hankaloittavat maiden välisten vertailuiden tekemistä. Esimerkiksi kotitalouksien taloudellinen liikkumavara ja säästössä olevat varat laskusuhdanteen alkaessa vaikuttavat olennaisesti niiden kykyyn sopeuttaa talouttaan. Analyysi vaatisi nykyistä tarkempaa kotitalouskohtaista tietoa kulutuksesta, tuloista ja varallisuudesta.

Kirjallisuuskatsauksen keskeisiä johtopäätöksiä on kiinnostavaa peilata viime vuosien suhdannekehitykseen. [Kotitalouksien säästämisaste on myös Suomessa kulkenut perinteisesti vastakkaiseen suuntaan suhdannevaihteluiden kanssa](#), kuten on selvästi käynyt myös vuoden 2023 taantumassa. Poikkeuksellisen voimakkaan velan takaisinmaksun ja säästämisen taustalla on eittämättä korkojen nousun ja maailmantilanteen aiheuttaman varovaisuuden kaltaisia selittäjiä, mutta kirjallisuudenkin perusteella sopeutustarvetta on voinut lisätä myös se, että kotitalouksien velkaantuminen oli taantumien alkaessa historiallisen suurta.

Asiasanat

[kotitaloudet](#), [velka](#), [velkaantuminen](#)